

Jonas Jonasson

Bărbatul de 101 ani care voia să salveze lumea

Traducere din suedeză de
Liliana Mitrache

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare:
Domnica Drumea

Design și ilustrație copertă: © Eric Thunfors

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Vlad Condur

Corectură:
Cătălina Chiricheș
Irina Botezatu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
JONASSON, JONAS

Bărbatul de 101 ani care voia să salveze lumea /
Jonas Jonasson; trad. din suedeză de Liliana Mitrache. —
București: Editura Trei, 2019
ISBN 978-606-40-0685-1
I. Mitrache, Liliana (trad.)
821.113.6

Titlul original: Hundraettåringen som tänkte att han tänkte för mycket
Autor: Jonas Jonasson

Copyright © Jonas Jonasson, 2018

First published by Piratförlaget, Sweden
Published by arrangement with Partners in Stories Stockholm, Sweden

Copyright © Editura Trei, 2019
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-0685-1

Indonezia

O viață de lux pe o insulă paradiziacă ar trebui să mulțumească pe oricine. Însă Allan Karlsson nu a fost niciodată un oarecare și, de-a lungul celor 101 ani ai săi, nu avusese niciodată de gând să devină un astfel de om.

Într-o perioadă, era mulțumit și doar să stea liniștit într-un șezlong sub o umbrelă de soare și să i se servească la comandă băuturi în diferite culori. În special când îi ședea alături cel mai bun și, de altfel, singurul prieten al lui, incurabilul mic borfaș Julius Jonsson.

În curând însă, bătrânul Julius, împreună cu și mai bătrânul Allan, s-a plictisit să nu facă nimic altceva decât să cheltuiască puțin câte puțin din milioanele din valiza pe care, din întâmplare, o aduseseră cu ei din Suedia.

Nu că ar fi fost ceva rău să cheltui. Dar totul devenise atât de monoton! Julius a propus să închirieze un iaht lung de 45 de metri, cu tot cu echipaj, astfel încât el și Allan să poată ședea pe punte, fiecare cu undița lui. Ar fi fost o pauză bine-venită dacă le-ar fi plăcut pescuitul. Sau măcar să mănânce pește. Plimbările cu iahtul nu însemnau nimic altceva decât că cei doi prieteni făceau pe punte același lucru pe care învățaseră deja să-l facă pe uscat. Adică nimic.

Allan a avut grijă să-l aducă pe Harry Belafonte cu avionul din SUA, astfel încât acesta să cânte trei melodii la ziua de naștere a lui Julius — apropo de prea mulți bani și prea puține de făcut. Harry a rămas și la masă, deși nu fusese plătit și pentru asta. În concluzie, au avut o seară întregă care nu s-a încadrat în tiparul obișnuit.

Allan a motivat alegerea lui Belafonte spunând că Julius avea o slăbiciune pentru muzica nouă, tinerească. Julius a apreciat gestul, fără să adauge că artistul în cauză nu mai era tânăr de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Dar, în comparație cu Allan, era încă un copil.

Chiar dacă vizita vedetei internaționale la Bali nu fusese decât o picătură de culoare în cotidianul cenușiu, aceasta avea să-i influențeze mult timp pe Allan și pe Julius. Nu pentru cum a cântat Belafonte sau pentru ce a zis. Ci datorită obiectului pe care l-a avut cu el și cu care s-a îndeltnicit în timpul micului dejun înainte să plece acasă. Era un fel de aparat. O placă neagră cu un măr mușcat pe o parte și cu un ecran pe partea cealaltă și care se lumina de câte ori apăsați pe ea. Harry apăsa și apăsa. Și mai mormăia din când în când. Sau chicotea. Și apoi iar mormăia. Allan nu a fost niciodată o persoană curioasă, dar avea și el niște limite.

— Acum, nu e treaba mea să mă bag în viața privată a tânărului domn Belafonte, dar îndrăznesc totuși să întreb ce tot faceți acolo? Se petrece ceva în chestia asta... da, în chestia asta?

Harry Belafonte a înțeles că Allan nu mai văzuse o tabletă până atunci și a făcut încântat o demonstrație. Placa putea să arate ce se întâmpla în lume, ce se întâmplase deja și ce avea să se întâmple în viitorul apropiat. În funcție de unde apăsați, apăreau tot felul de poze și de filme, la care te

puteai aștepta. Și altele, la care nu te așteptai. Dacă apăsați pe anumite taste, se auzea muzică. Sau începea cineva să vorbească. Fără îndoială că era o ea. Siri.

După micul dejun și după demonstrație, domnul Belafonte a luat mica lui valiză, placa cea neagră și pe el însuși și a plecat la aeroport pentru călătoria spre casă. Allan, Julius și directorul hotelului i-au făcut cu mâna în semn de rămas-bun. Abia a dispărut taxiul artistului la orizont, că Allan s-a și adresat directorului cu rugămintea să-i facă rost de o tabletă de același fel cu cea a lui Harry Belafonte. Conținutul variat îl distrase pe bărbatul de 100 de ani, fapt pe care nu putea să-l afirme despre alte lucruri, în general.

Directorul hotelului tocmai se întorsese de la o conferință despre serviciile hoteliere din Jakarta, unde învățase că sarcina principală a personalului era nu să presteze, ci să suprapresteze. Ca să nu mai punem la socoteală că domniile Karlsson și Jonsson erau unii dintre cei mai buni clienți din istoria turismului din Bali. Nu era de mirare că directorul pregătise deja tableta pentru Karlsson. Și, în plus, un telefon mobil. Ca bonus.

Allan n-a vrut să pară nerecunoscător și n-a spus nimic despre faptul că n-avea deloc nevoie de telefon, fiindcă toți pe care ar fi vrut să-i sune erau morți de cincizeci și mai bine de ani. În afară de Julius, bineînțeles, care, la rândul lui, nu avea la ce să răspundă. Deși lucrul ăsta se putea aranja.

— Uite, ți-l dau ție, îi spuse Allan prietenului său. De fapt, e un cadou pentru mine de la director, dar nu am pe cine să sun în afară de tine, iar tu n-ai avut până acum la ce să răspunzi.

Julius îi mulțumi pentru amabilitate. Și se abținu să mai comenteze că Allan tot nu putea să-l sune pe Julius, dar din motive inverse.

— Ai grijă să nu-l pierzi, spuse Allan. Pare să fie scump. Era mai bine înainte, când telefoanele aveau fir și erau fixate în perete, că măcar știai unde sunt.

* * *

Tableta cea neagră deveni bunul cel mai iubit al lui Allan. În plus, nu-l costa nimic folosirea ei, deoarece șeful hotelului instruisese personalul de la magazinul de electronice din Denpasar să se ocupe de tabletă și de telefon așa cum scrie la carte. Asta însemna, printre altele, conectarea cartelei SIM la contul hotelului, fapt care a dus la dublarea costurilor telefonice, fără ca nimeni să priceapă de ce.

Bărbatul de 100 de ani învăța cum funcționa obiectul ăsta ciudat și, dimineața, îndată ce se trezea, îi și dădea drumul, ca să vadă ce se întâmplase în timpul nopții. Îl distrau noutățile mici și încântătoare din toate colțurile lumii. De exemplu, cea despre 100 de medici și asistente medicale din Napoli, care făceau cu rândul ca să-și ștampileze unul altuia intrările și ieșirile, astfel încât niciunul nu trebuia să muncească și, totuși, toți își primeau leafa. Sau aia despre România, unde au fost băgați la închisoare pentru corupție așa de mulți funcționari de stat, încât toate închisorile țării s-au umplut. Și că soluția pe care o găsiseră funcționarii de stat care încă nu fuseseră arestați a fost să legalizeze corupția, ca să nu mai fie nevoiți să construiască închisori noi.

Allan și Julius au căpătat o nouă rutină a dimineții. Cea veche însemna că Allan începea fiecare mic dejun prin a se plânge că prietenul său sforăia așa de tare, că se auzea prin perete. Cea nouă includea același lucru, dar, în plus, Allan prezenta tot ce mai găsisese nou pe tableta lui de la ultima întâlnire. La început, lui Julius îi plăcură scurtele informații

cu noutăți, mai ales pentru că sforăitul nu mai era acum subiectul principal. Fu pe loc încântat de ideea românească de a legaliza ilegalul. Imaginează-ți cât de simplu ar fi să devii borfaș într-o astfel de societate.

Allan îi scoase însă repede din cap ideea asta, pentru că dacă hoția ar fi devenit legală, această ocupație ar fi încetat să mai existe. Lui Julius, care era gata să-i propună lui Allan să părăsească Bali împreună cu el ca să se mute la București, îi pieri cheful. Bucuria de a fi borfaș consta în primul rând în a păcăli pe cineva cu ceva, în special pe cineva care merita să fie păcălit sau măcar nu suferea prea mult din asta. Și dacă fraieritul nu se mai număra printre înșelătorii, ce mai rămânea atunci?

Allan se consolă cu gândul că românii, cel puțin, au ieșit să protesteze față de planurile politicianilor și a oficialilor. Românii, în general, nu aveau aceeași înclinație filosofică precum cei care luau decizii. Ei se gândeau cam în felul următor: cel care fură să fie închis, indiferent de titlu sau poziție, sau dacă există ori nu un loc unde să poată fi închis.

*

Cât luau micul dejun la hotelul din Bali, Julius și cu Allan își făceau din ce în ce mai des planuri unde ar trebui să plece în lume, acum că totul devenise atât de monoton aici. Când noutatea principală în respectiva dimineață a fost Polul Nord, unde era cu douăzeci de grade mai cald decât în mod normal, Allan s-a întrebat dacă nu cumva asta era alternativa.

Julius, care se îndopa cu tăieței prăjiți, termină de mesecat și spuse că nu credea că Polul Nord era o soluție pentru el și Allan. Mai ales dacă gheața era pe cale să se topească. Julius răcea întotdeauna dacă era ud la picioare. În plus,

acolo erau urși polari, iar despre ursul polar Julius nu știa decât că părea să se scoale prost dispus în fiecare dimineață, de când se năștea și până murea. Șerpii de pe insula Bali aveau cel puțin frică de oameni.

Allan spuse că poate nu era de mirare că ursul polar își pierdea cumpătul dacă gheața i se topea sub picioare. În cazul în care situația avea să se înrăutățească tare de tot, atunci trebuia să o pornească la drum până ajungea pe uscat, cât nu era prea târziu. Iar atunci, n-ar rămâne decât Canada, pentru că America avea iar un președinte nou — îi povestise oare Allan lui Julius? Cel nou nu lăsa pe oricine să treacă granița.

Ba da, Julius auzise de Trump. Așa se numea. O fi ursul polar alb, dar, în primul rând, el era străin. Și de aceea nu trebuia să-și facă prea multe speranțe.

*

Noutățile din tableta neagră a lui Allan aveau calitatea că erau și mari, și mici. Din nefericire, majoritatea erau mari. Allan le căuta pe cele mici și pitorești, dar se pricopsea și cu celelalte. Nu avea cum să le filtreze. Nu putea să ignore noutățile importante, în favoarea celor minore.

În timpul celor o sută de ani de viață, Allan nu reflectase niciodată la existență în perspectivă. Și acum, noua lui jucărie îi arăta că lumea era absolut îngrozitoare. Și îi amintea de ce cu mult timp în urmă se hotărâse, pe bună dreptate, să-i întoarcă spatele, ca să aibă grijă numai de el.

Își aduse aminte de anii săi de început, ca băiat bun la toate, la fabrica de praf de pușcă din Flen. Acolo, jumătate din muncitori își petreceau timpul liber jinduind după Revoluția Roșie, în timp ce cealaltă jumătate era îngrozită de amenințarea din partea Chinei și a Japoniei. Opiniile

despre „pericolul galben“ se hrăneau din romane și opere în care toți scriau un scenariu referitor la lumea albă ce avea să fie înghițită de cea galbenă.

Lui Allan nu-i păsa de asemenea nuanțe și a continuat tot așa și după cel de-al Doilea Război, atunci când cămășile brune au făcut maroul cea mai urâtă culoare dintre toate. Băgase în seamă lucrul acesta la fel de puțin ca atunci când lumea s-a adunat în jurul unei expresii ideologice. Atunci mai degrabă era vorba de un dor *spre* ceva și nu despre ceva. Veniseră la modă pacea pe pământ, microbuzele înflorate Volkswagen și, în anumite cazuri, hașișul. Toată lumea iubea pe toată lumea, în afară de Allan, care nu iubea pe nimeni și nimic. În afară de pisica lui. Nu că ar fi fost înăcrit, așa era el.

Epoca înfloritoare a durat până când Margaret Thatcher și Ronald Reagan au preluat puterea, fiecare pe partea lui. Ei erau de părere că era mult mai practic să te iubești pe tine însuși și propriul tău succes. Dacă trebuia așa, pe loc, să nu superi pe cineva, atunci existau rușii. Alte amenințări mai importante nu erau și, când Reagan a omorât comunismul sovietic numai *spunând* că trimite rachete din spațiu, s-a făcut liniște și pace pentru toată lumea, în afară de jumătatea de omenire care nu avea ce să mănânce, împreună cu niște mineri englezi, care nu mai aveau nicio mină în care să se ducă. Nou era faptul că nu mai trebuia să-ți pese de aproapele tău dincolo de orice limite, ajungea dacă îl sau o tolerai. Și așa a și fost, până ce vânturile s-au schimbat din nou.

Puțin cam pe neașteptate, culoarea brună reveni pe furiș. Și nu din Germania de data asta, cel puțin nu în primul rând. Sau măcar în al doilea rând. În schimb, dintr-o serie de alte țări. America nu a fost prima, dar în scurt timp a devenit cea mai mare, datorită președintelui nou ales. Cât

era de brun în suflet nu se știa, părea că se schimbă de la zi la zi. Dar acum nu era destul că el însuși își croise singur succesul, mai trebuia să și scoată în evidență amenințările externe la adresa vieților albe, occidentale, pe care cu toții meritam să le trăim.

*

Lui Allan i-ar fi plăcut să-și vadă tableta neagră ca un instrument de divertisment pur, dar îi venea greu să se apere de contextele pe care începuse să le discearnă. S-a gândit să pună tableta deoparte. Hai, mai întâi o zi întreagă. Și apoi, încă o zi. Dar, în cele din urmă, a recunoscut, împotriva voinței lui, că era prea târziu. Cel care, mai mult decât oricare altul, nu se sinchisise de starea lucrurilor, începuse să se preocupe de cum stăteau ele.

— Blestemat să fie, mormăi el.

— Ce zici? întrebă Julius.

— Nimic. Nimic altceva decât ce am spus deja.

— Blestemat?

— Da.

Indonezia

După ce Allan și-a acceptat interesul lui nou și relativ pentru societate în general, tableta cea neagră a reușit să recâștige terenul pierdut. Aceasta îi ură bun-revenit cu noutatea despre norvegianul care avea un lac propriu, unde hrănea babușcă și plătică cu granule umplute cu morcovi. Apoi, când știucile din lac se hrăneau cu acești pești, carnea le devenea roșie, după care norvegianul îi pescuia, îi fileta și îi vindea ca somon. Minimaliza riscul, exportând în exclusivitate această înșelătorie în Namibia, dar acolo, întâmplător, locuia un inspector de la controlul sanitar din Oslo. Inspectorul a tras semnalul de alarmă, norvegianul a fost băgat la închisoare, iar prețul somonului din sud-vestul Africii a revenit la normal.

Și așa mai departe. Tableta cea neagră l-a făcut pe Allan să-i placă din nou cotidianul. În timp ce Julius continua să fie frustrat. Trecuseră *luni* de zile de când nu mai apucase să facă vreo faptă necinstită. În ultimii ani, ca infractor acasă, în Suedia, el se dedicase unei variante mai blânde decât aceea a știucii norvegiene somonate. Importa legume din țări îndepărtate, le reambala și apoi le vindea ca fiind suedeze. Erau mulți bani de câștigat din asta. Clima rece din

nord și un soare care nu apunea niciodată făceau ca roșiile și castraveții să se coacă încet, dezvoltând un gust de talie mondială. Sau, cum spunea poetul secolului al XIX-lea, Carl Jonas Love Almqvist: „Numai agrișele originale suedeze din Suedia se acceptă la noi“. Doar Suedia are agrișe suedeze.

Numai că agrișele nu îl interesau pe Julius, că acolo cererea era prea mică. Dar cu sparanghelul verde era altceva. Când primăvara dădea în vară, lumea plătea chiar de patru și cinci ori mai mult pentru o legătură de sparanghel, numai să fie suedez.

Sparanghelul suedez al lui Julius Jonsson se aducea pe vremea aceea cu vaporul tocmai din Peru. Afacerile au mers bine mult timp. Până când unul dintre intermediarii lui Jonsson a devenit prea lacom și a început să vândă sparanghel din Gotland în piața centrală Hötorget din Stockholm, cu cel puțin cinci săptămâni mai devreme ca acesta să apară în Gotland. Asta a dus la zvonuri despre nereguli și atunci s-a trezit și direcția alimentară. Dintr-odată au început controale inopinate. Lui Julius i-au fost confiscate și distruse în numele legii trei transporturi peruane. Și, în plus, intermediarii lui au fost băgați la închisoare, dar nu și el. Asta e în viață norocul intermediarilor.

Chiar dacă brațul lung al legii nu ajunsese până la cel care era creierul din spatele întregii acțiuni, Julius își pierduse interesul. Se săturase de faptul că Suedia devenise pretențioasă dincolo de orice imaginație. Cine murise vreodată de la sparanghel peruan?

Nu, micii borfași onorabili nu se mai oboseau. În schimb, Julius preferă să se pensioneze. Distila câte ceva pe acasă, făcea braconaj — un elan, doi —, împrumuta curent electric de la vecin, fără să-i ceară voie, în rest nu mai făcea prea multe. Până când un bătrân de o sută de ani a bătut la

ușa lui pe neașteptate. Bătrânul a spus că se numește Allan și că are cu el o valiză furată, pe care au deschis-o amândoi, după o masă plăcută, udată cu niște țările. Au constatat că era plină cu milioane.

Așa au ajuns de la una la alta și de la o alta la o a treia. Julius și Allan s-au debarasat de toți indivizii încăpățânați, care își voiau banii înapoi, ca să ajungă după aceea în Bali, unde au început să toace banii.

*

Allan observă că Julius era abătut. Încercă să-și înveselească prietenul plictisit, citind cu voce tare din tableta neagră despre diverse lucruri imorale din toate colțurile lumii. Cu România, Italia și Norvegia se lămuriseră deja. Președintele sud-african Zuma reușise și el să ocupe un întreg mic dejun, construindu-și piscină și teatru privat din banii contribuabililor. O regină a unei orchestre de dans suedeze primi și ea o bine-meritată atenție, după ce a trecut în declarația de impozit șapte rochii și optsprezece perechi de pantofi drept călătorie în interes de serviciu.

Dar Julius tot era abătut. Trebuia să acționeze cumva, înainte să se deprime de-a binelea.

Allan, care de 100 de ani nu își făcuse griji pentru nimic, nu era mulțumit de faptul că prietenul își pierdea bucuria de a trăi. Trebuia să existe ceva care să-l trezească la viață!

Nu ajunsese mai departe în reflecțiile lui, când a intervenit întâmplarea. Era într-o seară, când Allan se băgase în pat, în timp ce Julius simțea că mai avea niște dureri în suflet care trebuiau amorțite. S-a așezat la barul hotelului și a comandat un pahar din *arakul* local. Se făcea din orez și trestie de zahăr, avea gust de rom și era atât de tare, că-ți

dădeau lacrimile. Julius învățase că un pahar îți umbrea grijile și încă unul le gonea de tot. Ca să aibă o marjă de siguranță, obișnuia să mai bea și un al treilea pahar, înainte de culcare.

Primul din seara asta era golit și al doilea pe cale să se golească și el, dar simțurile lui Julius erau suficient de treze ca să observe că nu era singur în local. Trei scaune mai încolo, ședea un bărbat între două vârste, asiatic, și el cu un pahar de *arak* în mână.

— Noroc, a spus Julius rezervat, ridicându-și paharul.

Bărbatul a zâmbit în semn de răspuns, după care amândoi au golit paharele până la fund, făcând o strâmbătură.

— Acum începe să se mai limpezească, spuse bărbatul, care avea la fel de multe lacrimi în ochi ca și Julius.

— La primul sau la al doilea? întrebă Julius.

— Al doilea, zise bărbatul.

— Și eu la fel.

Julius și bărbatul se mutară mai aproape unul de altul, hotărându-se să bea și al treilea pahar din aceeași băutură.

Conversația un pic înainte ca bărbatul să se hotărască să se prezinte:

— Simran Aryabhat Chakrabarty Gopaldas, spuse el. Încântat!

Julius se uită la bărbatul care tocmai își rostise numele. Și avea destul de mult *arak* în corp ca să spună ce gândea.

— Păi, nu se poate să te numești așa!

Ba da, se putea. Mai ales dacă erai de origine indiană. Simran și cu restul numelui ajunsese în Indonezia după un incident nefericit cu fiica unui om complet neînțelegător.

Julius dădu din cap. Tații de fete puteau să fie mai neînțelegători decât majoritatea oamenilor. Dar pentru asta nu

era nevoie să ai un nume care-ți lua o zi întreagă până îl rosteai!

Omul care se numea cum se numea se dovedi a avea un punct de vedere pragmatic în privința identității lui. Măcar de-ar fi avut umor...

— Și cum crezi că ar trebui să mă numesc?

Julius se simțea bine alături de indianul exilat. Dar, dacă era vorba să stea aici și să se împrietenească, tot nu era în regulă cu numele ăla așa de lung. Trebuia să profite de ocazie.

— Gustav Svensson, spuse Julius. E un nume bun, se pronunță ușor și e simplu de ținut minte.

Bărbatul spuse că nu a avut niciodată vreo problemă să-și aducă aminte de Simran Aryabhat Chakrabarty Gopal-das, dar era de acord că numele de Gustav Svensson suna bine.

— Suedez, nu-i așa?

— Da, zise Julius și dădu din nou din cap. Mai suedez nu putea să fie.

Exact acolo și atunci începu să-i încolțească noua idee de afacere.

* * *

Julius Jonsson și Simran s-au găsit reciproc de-adevăratelea în timp ce al treilea pahar de *arak* își făcea efectul. Înainte ca seara să se termine, amândoi hotărâră să se întâlnească din nou. În același loc, la aceeași oră, în seara următoare. Și, în plus, Julius hotărî ca bărbatul cu numele imposibil să se numească Gustav Svensson. Lui Simran Aryabhat Chakrabarty Gopal-das i se păru o idee bună. Așa cum se numise înainte nu-i adusesese prea mult noroc.